

Sygn. akt *XVII AmA 3/20*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lutego 2022 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
w składzie:

Przewodniczący –	<i>SSO Andrzej Turliński</i>
Protokolant –	sekretarz sądowy Iwona Hutnik

po rozpoznaniu 28 stycznia 2022 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z odwołania ***(...) sp. z o.o. w G.***

przeciwko ***Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów***

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek odwołania (...) sp. z o.o. w G. od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 14 października 2019 r. Nr (...)

1. uchyla zaskarżoną decyzję w punkcie VI.3);
2. oddala odwołanie w pozostałej części;
3. nie stwierdza, że zaskarżona decyzja została w punkcie VI.3) wydana bez podstawy prawnej albo z rażącym naruszeniem prawa;
4. zasądza od (...) sp. z o.o. w G. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 720 zł (siedemset dwadzieścia złotych) z tytułu zwrotu kosztów procesu.

SSO Andrzej Turliński

Sygn. akt XVII AmA 3/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 października 2019 r. Nr (...) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Prezes UOKiK, pozwany) na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2019 r. poz. 369 ze zmianami) oraz stosownie do art. 33 ust. 4 – 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów następujące działania przedsiębiorcy (...) Sp. z o.o. w G. (powód), polegające na powodowaniu nieuzasadnionego wzrostu zadłużenia pożyczkobiorców, którym oferowano pożyczki w ramach produktów (...) i (...) – poprzez określenie maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu ustalanych w ten sposób, że w całkowitej kwocie kredytu, oprócz udostępnionej i przekazanej konsumentowi do dyspozycji koty

pożyczki, uwzględniano także kwotę skredytowanej prowizji – co wypełnia przesłanki nieuczciwej praktyki rynkowej, o której mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. z 2017 r. poz. 2070) i godzi w zbiorowe interesy konsumentów, a tym samym stanowi praktykę określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2019 r. poz. 369) i stwierdził zaniechanie stosowania tej praktyki z dniem 1 stycznia 2017 r. – pkt I decyzji.

W pkt II decyzji Prezes UOKiK na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do art. 33 ust. 4 – 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów następujące działanie przedsiębiorcy (...) sp. z o.o. w G. polegające na nieobniżaniu, w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie pożyczki (...) 2.0, całkowitego kosztu kredytu o odpowiednią wartość pobranej opłaty przygotowawczej przypadającej na spłacaną wcześniej część kwoty kredytu – co narusza art., 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2019 r. poz. 1083), godzi w zbiorowe interesy konsumentów, a tym samym stanowi praktykę określoną w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i nakazał zaniechanie stosowania tej praktyki.

W pkt III decyzji Prezes UOKiK na podstawie art. 103 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów nadał decyzji pkt II sentencji rygor natychmiastowej wykonalności.

W pkt IV decyzji Prezes UOKiK na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów nałożył na (...) Sp. z o.o. w G. karę pieniężną w związku ze stosowaniem praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w pkt I niniejszej decyzji, w wysokości 483 429 zł, płatną do budżetu państwa.

W pkt V decyzji Prezes UOKiK na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 263 § 1 i art. 264 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obciążył przedsiębiorcę (...) Sp. z o.o. w G. kosztami przeprowadzonego postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w kwocie 58,60 zł i zobowiązał do zwrotu tych kosztów Prezesowi UOKiK w terminie 14 dni od uprawomocnienia się decyzji.

W pkt VI decyzji Prezes UOKiK na podstawie art. 26 ust. 2 w związku z art. 26 ust. 1 a także art. 27 ust. 4 w związku z art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów zobowiązał przedsiębiorcę (...) Sp. z o.o. w G. do usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez:

1) złożenie jednorazowego oświadczenia o następującej treści:

„W związku z decyzją Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaną w dniu 14 października 2019 r. nr (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na:

1. nieobniżaniu, w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie pożyczki (...) 2.0, całkowitego kosztu kredytu o odpowiednią wartość pobranej opłaty przygotowawczej przypadającej na spłacaną wcześniej część kwoty kredytu – co narusza art. 49 ust.1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, godzi w zbiorowe interesy konsumentów, a tym samym stanowi praktykę określoną w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Prezes UOKiK nakazał zaniechanie stosowania tej praktyki

oraz praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na:

2. powodowanie nieuzasadnionego wzrostu zadłużenia pożyczkobiorców, którym oferowano pożyczki w ramach produktów (...) i (...) – poprzez określanie maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu ustalanych w ten sposób, że w całkowitej kwocie kredytu oprócz udostępnionej i przekazanej konsumentowi do dyspozycji kwoty pożyczki, uwzględniano także kwotę skredytowanej prowizji – co wypełnia przesłanki nieuczciwej praktyki rynkowej, o której mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym

i godzi w zbiorowe interesy konsumentów, a tym samym stanowi praktykę określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów. Prezes UOKiK stwierdził zaniechanie stosowania tej praktyki.

Decyzja Prezesa Urzędu nr (...) z dnia 14 października 2019 r. dostępna jest pod adresem www.uokik.gov.pl".

w następujący sposób:

[1] czarną czcionką (kod szesnastkowy RGB #000000) ARIAL na białym tle (kod szesnastkowy RGB #ffffff),

[2] tekst powyższego oświadczenia wyjustowany,

[3] czcionką pogrubioną (bold) fragment: (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu, w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie pożyczki (...) 2.0, całkowitego kosztu kredytu o odpowiednią wartość pobranej opłaty przygotowawczej przypadającej na spłacaną wcześniej część kwoty kredytu".

[4] w górnej części strony głównej domeny (...) i na każdej innej stronie internetowej przedsiębiorcy zastępującej tę stronę w przyszłości, bez możliwości zamknięcia informacji przez użytkownika; oświadczenie ma być widoczne przez cały czas, gdy użytkownik jest na stronie (oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera),

[5] czcionka powinna odpowiadać wielkości czcionki zwyczajowo używanej na ww.stronie internetowej, tekst umieszczony w ramce, o rozmiarze takim, aby była ona w całości wypełniona oświadczeniem, o którym mowa w niniejszym punkcie, z uwzględnieniem marginesu 2,5 cm z każdej strony,

[6] fragment: „Decyzja Prezesa Urzędu nr (...)” będzie stanowić hiperłącze prowadzące do strony internetowej (...);

2) przekazanie pisma za pośrednictwem przedstawicieli Przedsiębiorcy albo listem poleconym w terminie miesiąca od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji każdemu konsumentowi, który w okresie od 16 maja 2016 r. do dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji przed terminem (przed zakończeniem umowy) spłacił pożyczkę zawartą z (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G., następującej informacji:

„ W związku z decyzją Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaną w dniu 14 października 2019 r. nr (...). (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. informuje, że stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów polegającą na nieobniżaniu, w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie pożyczki (...) 2.0, całkowitego kosztu kredytu o odpowiednią wartość pobranej opłaty przygotowawczej przypadającej na spłacaną wcześniej część kwoty kredytu, co jest niezgodne z art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 993 ze zm.) oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że w związku z wcześniejszą spłatą przez Panią/Pana pożyczki w celu odzyskania nadpłaconej kwoty istnieje możliwość złożenia reklamacji wraz z podaniem numeru rachunku. Reklamację należy przesłać pocztą na adres: [Przedsiębiorca uzupełni adres] lub drogą mailową na adres: [Przedsiębiorca uzupełni adres mailowy]”.

3) dokonanie zwrotu – w ramach przysporzenia konsumenckiego – części opłaty przygotowawczej, proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy pożyczki, w związku z jej wcześniejszą spłatą, konsumentom, którzy w okresie od dnia 16 maja 2016 r. do dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji spłacili pożyczkę w terminie wcześniejszym niż przewidziany w umowie i złożą reklamację, o której mowa pkt VI.2 niniejszej decyzji. Ww. zwrotu (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. dokona w terminie 30 (trzydziestu) dni od złożenia reklamacji na numer rachunku bankowego wskazany w reklamacji.

W pkt VII decyzji Prezes UOKiK na podstawie art. 105 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania wszczętego z urzędu przeciwko

przedsiębiorcy (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G. umorzył postępowanie w sprawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na powodowaniu nieuzasadnionego wzrostu zadłużenia pożyczkobiorców, którym oferowano pożyczki w ramach produktu (...) – poprzez określanie maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu, ustalanych w ten sposób, że w całkowitej kwocie kredytu oprócz udostępnionej i przekazanej konsumentowi do dyspozycji kwoty pożyczki uwzględniano także kwotę skredytowanej prowizji, co mogło wypełniać przesłanki nieuczciwej praktyki rynkowej, o której mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym i godzić w zbiorowe interesy konsumentów, a tym samym stanowić praktykę określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Od ww. decyzji powód wniósł odwołanie zaskarżając decyzję w części obejmującej punkty I, II, IV, V i VI.

Zaskarżonej decyzji zarzucił naruszenie następujących przepisów prawa:

a) art. 36b w związku z art. 5 pkt 7 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 22 lipca 2017 r., poprzez ich błędną wykładnię i nieprawidłowe zastosowanie i w konsekwencji nieprawidłowe uznanie, że (...) ustalała pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego dla pożyczek (...) i (...) w wysokości przekraczającej ustawową maksymalną wysokość tych kosztów przez co doprowadziła do nieuzasadnionego wzrostu zadłużenia pożyczkobiorców;

b) art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji nieprawidłowe uznanie, że (...) dokonywała nieprawidłowego rozliczenia wcześniejszych spłat dla umów pożyczki (...) 2.o ustalając wysokość kwoty, o którą powinny zostać obniżone całkowite koszty kredytu bez uwzględnienia odpowiedniego obniżenia opłaty przygotowawczej;

c) art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i w konsekwencji nieprawidłowe uznanie, że praktyka udzielenia przez (...) pożyczek (...) i (...) była sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształcała zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy pożyczki, w trakcie jej zawierania i po jej zawarciu, a tym samym stanowiła nieuczciwą praktykę rynkową;

d) art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie, a konsekwencji bezpodstawne uznanie, że działanie (...) polegające na ustalaniu dla pożyczek (...) i (...) wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego z uwzględnieniem kwoty skredytowanej prowizji (punkt I sentencji decyzji) i na nie obniżaniu całkowitego kosztu kredytu o odpowiednią część opłaty przygotowawczej w przypadku wcześniejszej spłaty pożyczek (...) 2.o (punkt II sentencji decyzji) godziło w zbiorowe interesy konsumentów i stanowiło praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów;

e) art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i w konsekwencji wymierzenie kary w oparciu o błędne założenie, że zaistniała przesłanka do jej wymierzenia w postaci dopuszczenia się przez (...) naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;

f) art. 26 ust. 1 i 2 i art. 27 ust. 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i w konsekwencji bezpodstawne przyjęcie, że w sprawie zaistniały przesłanki do zobowiązania (...) do złożenia jednokrotnego oświadczenia o treści wskazanej w punkcie VI 1. sentencji decyzji i do przekazania pisma każdemu konsumentowi o treści określonej w punkcie VI 2. sentencji decyzji oraz do zwrotu w ramach przysporzenia konsumenckiego kwot określonych w punkcie VI 3. sentencji decyzji.

Ponadto powód zarzucił zaskarżonej decyzji sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego materiału dowodowego poprzez pominięcie lub jedynie wybiórcze uwzględnienie dowodów w postaci wzorców dokumentów złożonych do akt sprawy i wyjaśnień (...) dotyczących praktyki spółki przy udzielaniu pożyczek (...) i (...), skutkujące nieuprawnionych

ustaleniem, że działania (...) wypełniają znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej określone w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, a tym samym, że (...) stosowała praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa art. 24 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Powód wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji w części obejmującej punkty I, II, IV, V i VI sentencji decyzji oraz zasądzenie od Prezesa UOKiK kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych z uwzględnieniem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W odpowiedzi Prezes UOKiK w całości podtrzymał swoje stanowisko wyrażone w zaskarżonym rozstrzygnięciu wnosząc tym samym o oddalenie odwołania jako bezzasadnego oraz zasądzenie od powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

(...) Sp. z o.o. w G. jest spółką prawa handlowego wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS: (...). Spółka jest również wpisana – pod nr (...) – do rejestru instytucji pożyczkowych, prowadzonego przez Komisję Nadzoru Finansowego.

(...) do dnia 7 grudnia 2017 r. oferowała kredyty konsumenckie za pośrednictwem Internetu, telefonicznie lub przy współpracy z pośrednikami finansowymi, działającymi w różnych miejscowościach w kraju (k. 7 – 10 akt adm.).

Prezes UOKiK na podstawie art. 48 ust.1 i ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, na skutek otrzymanych skarg konsumenckich, podjął działania wyjaśniające, w tym przeprowadził postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy przy oferowaniu konsumentom produktów finansowych/kredytów konsumenckich przez powoda nie doszło do naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów lub innych ustaw chroniących interesy konsumentów.

W trakcie podjętych działań Prezes UOKiK uzyskał m.in. wzorce umowne stosowane przez powoda w okresie od 1 stycznia 2016 r. do 7 sierpnia 2017 r.

W oparciu o uzyskane dowody ustalono, że w tym czasie powód stosował 22 wzorce umowne, przy czym data 7 sierpnia 2017 r. jest datą udzielania informacji i przekazania dokumentów. Niektóre z przekazanych wzorców obowiązywały aż do czasu zakończenia przez powoda działalności polegającej na udzielaniu kredytów konsumenckich (tj. do 8 grudnia 2017 r.) i tak np. wzorce dla produktu:

- (...) (wzór 8) - obowiązywały od 8 marca do 24 grudnia 2016 r.
- (...) (wzór 9) – obowiązywały od 8 marca do 31 grudnia 2016 r.
- (...) (wzór 22) – obowiązywały od 7 czerwca do 31 grudnia 2016 r.
- (...) 2.0 (wzór 21) – obowiązywały od 1 grudnia 2016 r. do czasu zakończenia ww. działalności spółki.

Dodatkowo Prezes UOKiK otrzymał także wybrane, zanonimizowane umowy zawarte z konsumentami w okresie od 8 marca 2016 r. do 31 grudnia 2016 r., przy wykorzystaniu przekazanych wzorców umownych (k. 120 – 241 akt adm.).

Wyniki analizy dowodów uzyskanych w toku postępowania wyjaśniającego wykazały, że działania powoda mogły naruszać obowiązujące prawo, stać w sprzeczności z dobrymi obyczajami i - konsekwencji – stanowić przejawy naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Prezes UOKiK ustalił bowiem, że w wypadku pożyczek oferowanych w produktach (...), (...) oraz (...) określania maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu dokonywano przy uwzględnieniu w całkowitej kwocie kredytu również skredytowanych kosztów/prowizji, co skutkowało wzrostem zadłużenia pożyczkobiorcy z tytułu zawartej umowy kredytu.

Prezes UOKiK ustalił także, że w związku z zawartą umową dotyczącą produktu (...) pożyczkobiorca ponosił następujące koszty w postaci odsetek, comiesięcznej prowizji oraz opłaty przygotowawczej. W wypadku wcześniejszej spłaty pożyczki powód nie dokonywał jednak stosownego obniżenia całkowitego kosztu kredytu i nie zwracał części środków pobranych tytułem opłaty przygotowawczej.

W związku z dokonanymi ustaleniami Prezes UOKiK zdecydował o wszczęciu postępowania w sprawie naruszenia przez powoda zbiorowych interesów konsumentów.

Postanowieniem nr 27 z dnia 22 maja 2018 r. postawiono powodowi zarzuty naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez stosowanie następujących praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

1) powodowaniu nieuzasadnionego wzrostu zadłużenia pożyczkobiorców – którym oferowano pożyczki w ramach produktów (...), (...) oraz (...) – poprzez określenie maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu, ustalanych w ten sposób, że w całkowitej kwocie kredytu, oprócz udostępnionej i przekazanej konsumentowi do dyspozycji kwoty pożyczki, uwzględniano także kwotę skredytowanej prowizji, co może wypełniać przesłanki nieuczciwej praktyki rynkowej, o której mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym i godzić w zbiorowe interesy konsumentów, a tym samym stanowić praktykę określoną art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,

2) nieobniżaniu, w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie pożyczki (...) 2.0, całkowitego kosztu kredytu, o odpowiednią wartość pobranej opłaty przygotowawczej, przypadającej na spłacaną wcześniej część kwoty kredytu, co narusza art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, co może godzić w zbiorowe interesy konsumentów, a tym samym stanowić praktykę określoną w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Pismem z dnia 28 czerwca 2018 r. powód ustosunkował się do postawionych zarzutów, podważając ich zasadność. Oświadczył, że brak jest podstaw do formułowania zarzutów, iż jego działania wypełniają przesłanki nieuczciwej praktyki rynkowej oraz naruszają przepisy ustawy o kredycie konsumenckim (k. 247 – 272 akt adm.).

W zakresie pierwszego zarzutu dotyczącego nieuczciwej praktyki rynkowej związanej z uwzględnieniem w całkowitej kwocie kredytu – w ramach produktu (...), (...) oraz (...) – oprócz udostępnionej i przekazanej konsumentowi do dyspozycji kwoty pożyczki także kwotę skredytowanej prowizji powód wskazał, że w wypadku produktu (...) był on oferowany w okresie od 9 czerwca 2016 r. do 30 grudnia 2016 r. i dedykowany wyłącznie przedsiębiorcom (...), którzy opóźniali się ze spłatą zadłużenia, a ich umowy pożyczkowe zostały wypowiedziane. Jedynym kosztem tej pożyczki była prowizja, w określonej wysokości, tj.:

- dla pożyczek o okresie kredytowania 5 miesięcy – 12,50 % całkowitej kwoty kredytu,
- dla pożyczek o okresie kredytowania 7 miesięcy – 17,46 % całkowitej kwoty kredytu,
- dla pożyczek o okresie kredytowania 9 miesięcy – 22,49 % całkowitej kwoty kredytu,
- dla pożyczek o okresie kredytowania 11 miesięcy – 27,49 % całkowitej kwoty kredytu,
- dla pożyczek o okresie kredytowania 13 miesięcy – 32,47 % całkowitej kwoty kredytu,
- dla pożyczek o okresie kredytowania 15 miesięcy – 37,40 % całkowitej kwoty kredytu,
- dla pożyczek o okresie kredytowania 17 miesięcy – 42,46 % całkowitej kwoty kredytu.

Jednocześnie, jak wskazał powód, podstawą obliczenia prowizji była kwota pożyczki do wypłaty, nie zaś kwota stanowiąca sumę pożyczki do wypłaty i skredytowanych kosztów.

Natomiast, w wypadku produktów (...) i (...) (...) powód wyjaśnił m.in., że kredytowanie kosztów pożyczki „z góry” było rozwiązaniem stosowanym, nie tylko w ww. ale we wszystkich produktach oferowanych przez (...), od początku jej działalności. W okresie, gdy produkty były oferowane, przepisy ustawy o kredycie konsumenckim nie wyłączały z definicji całkowitej kwoty kredytu skredytowanych kosztów. Dopiero od wejścia w życie zmiany ustawy o kredycie konsumenckim, tj. od 22 lipca 2017 r., w celu wyliczenia limitu kosztów pozaodsetkowych koniecznym było odejmowanie od całkowitej kwoty kredytu tej części środków, które zostaną przeznaczone na opłacenie kosztów.

W ocenie powoda konsumenci/ kredytobiorcy nie byli także w żaden sposób wprowadzeni w błąd, bowiem procedura udzielania pożyczek, jak i dokumenty prezentowane pożyczkobiorcom gwarantowały pełne zrozumienie ich treści. Zapłata kosztów, w wyniku „potrącenia” środków z kwoty udzielonego kredytu była zrozumiała i akceptowana przez klientów powoda.

W okresie od 8 marca 2016 r. do 31 grudnia 2016 r. powód oferował klientom następujące produkty;

1. (...) (przy wykorzystaniu w sprzedaży w terenie wzorca oznaczonego (...) (...)),
2. (...) (przy wykorzystaniu w sprzedaży w terenie wzorca oznaczonego (...) (...)),
3. (...) (przy wykorzystaniu w sprzedaży w sieci placówek własnych spółki wzorca oznaczonego (...) (...)),
4. (...) (przy wykorzystaniu w sprzedaży przez pośredników wzorca oznaczonego (...) (...)).
5. (...) (przy wykorzystaniu w sprzedaży w terenie wzorca oznaczonego (...) (...))

Jak wyjaśnił powód ww. produkty zostały wprowadzone w następstwie zmiany przepisów ustawy o kredycie konsumenckim i w związku z wprowadzeniem przepisu określającego maksymalny próg pozaodsetkowych kosztów kredytu.

Pożyczki w produktach (...), (...) oraz (...) nie były oprocentowane. Jedynym kosztem jaki ponosił pożyczkobiorca w związku z pożyczką była prowizja określona w umowie i pobierana w dniu jej zawarcia.

Jak wskazał powód, prowizja stanowiła jego wynagrodzenie z następujących tytułów:

- a) Korzystanie z pożyczonego kapitału (pożyczka nie była oprocentowana);
- b) Czynności związanych z udzieleniem pożyczki i zawarciem umowy;
 - badanie zdolności kredytowej,
 - koszty pośredników i sprzedawców,
 - czynności zmierzające do pozyskania klientów,
 - koszty zarządzania szablonami dokumentacji pożyczkowej;
- c) Obsługa pożyczki w trakcie jej trwania m.in. przez świadczenie następujących usług na rzecz klienta:
 - informowanie o bieżącym saldzie zadłużenia,
 - negocjacje zmiany terminu spłaty rat,
 - przyjmowanie zleceń wysyłki dokumentów oraz przygotowanie i wysyłka dokumentów np. zaświadczenie o wysokości salda, harmonogram spłat,
 - wyjaśnianie klientom postanowień umowy pożyczki i informowanie o przysługujących im prawach,

- obsługa zapytań elektronicznych,
- wysyłanie wiadomości przypominających o terminach spłat,
- rozpatrywanie reklamacji,
- obsługa wniosków dotyczących zmiany danych klienta,
- obsługa Biur Informacji Kredytowej oraz Biur Informacji Gospodarczej,
- realizacja uprawnień klienta zw. z przepisami ustawy o ochronie danych osobowych,
- archiwizacja dokumentacji pożyczki w zewnętrznej firmie,
- rozliczenie pożyczki (księgowanie wpłat i zwrot nadpłat)
- utrzymywanie relacji z klientem w trakcie trwania umowy (prezent, bonusy, konkursy itp.)

d) Ponoszonych przez Spółkę kosztów w związku z obsługą pożyczki w miejscu zamieszkania, w wypadku produktu (...);

e) Kosztów wynagrodzeń pośredników kredytowych, w wypadku sprzedaży w „kanale brokerskim”.

Do każdej umowy pożyczki w produktach (...), (...) oraz (...) dołączany był formularz F-10, zawierający Wniosek klienta o dokonanie potrącenia kwoty prowizji z wypłacanej całkowitej kwoty pożyczki oraz Aneks, który był integralną częścią umowy. Zgodnie z treścią Aneksu pożyczkobiorca wyrażał zgodę na sfinansowanie zapłaty kwoty prowizji z całkowitej kwoty pożyczki, a powód dokonywał stosownego potrącenia. Jednocześnie w § 3 Aneksu strony określały pozostałą kwotę do spłaty pożyczki oraz ustalały, że z chwilą dokonania potrącenia doszło także do udostępnienia pożyczkodawcy kwoty należnej z tytułu udzielonej pożyczki, w wysokości równej kwocie prowizji. Zawarcie Aneksu nie należało do swobodnego uznania/wyboru kredytobiorcy, ale było warunkiem koniecznym do uzyskania pożyczki.

W odniesieniu do drugiego zarzutu, dotyczącego nieobniżania, w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie pożyczki (...) 2.0, całkowitego kosztu kredytu, o odpowiednią wartość pobranej opłaty przygotowawczej, przypadającej na spłacaną wcześniej część kwoty kredytu, co narusza art. 49 ust. 1 i 2 ustawy o kredycie konsumenckim, powód wyjaśnił, że kredytobiorcy, w związku z zawartą umową pożyczki, byli zobowiązani do ponoszenia następujących kosztów: opłaty przygotowawczej, comiesięcznej prowizji oraz odsetek.

Z uwagi na fakt, iż zarówno prowizja jak i odsetki były rozliczane w trakcie obowiązywania umowy, wcześniejsza spłata powodowała odpowiednie ich obniżenie. Natomiast opłata przygotowawcza odzwierciedlała koszty ponoszone przez (...) wyłącznie na etapie udzielania pożyczki, które w żaden sposób nie były związane z okresem po wypłacie pożyczki, dlatego nie podlegała obniżeniu w wypadku wcześniejszej spłaty zobowiązania.

W okresie od 1 grudnia 2016 r. do 7 grudnia 2017 r. (...) oferował konsumentom produkt (...), którego przedmiot stanowiły pożyczki gotówkowe w kwocie od 500 do 20 000 zł udzielane na okres od 6 do 24 miesięcy.

W związku z zawartą umową pożyczkobiorca ponosił następujące koszty: odsetki, comiesięczną prowizję oraz opłatę przygotowawczą.

Zgodnie z definicją opłaty przygotowawczej jest to jednorazowa opłata należna z tytułu czynności związanych z udzieleniem pożyczki, wymagalna w chwili zawarcia umowy i pobierana poprzez jej potrącenie z kwoty pożyczki, na co pożyczkobiorca wyraża zgodę.

Jak wyjaśnił powód w toku postępowania przed Prezesem UOKiK opłata przygotowawcza stanowi wynagrodzenie powoda z tytułu czynności związanych z udzieleniem pożyczki takich jak np.

- weryfikacja tożsamości klienta (w bazach wewnętrznych oraz zewnętrznych)
- badanie zdolności kredytowej (w bazach wewnętrznych oraz zewnętrznych),
- czynności wykonywane przez pośredników kredytowych (pośrednicy wynagradzani 1% od kwoty pożyczki),
- czynności zmierzające do pozyskania klienta (reklama w radiu, prasie, telewizji, ulotki, plakaty itp.).

Oplata ustalona była jako wartość progowa:

- próg I w wysokości 100 zł, jeśli wysokość pożyczki mieściła się w przedziale od 500 do 1400 zł,
- próg II w wysokości 200 zł, jeśli wysokość pożyczki mieściła się w przedziale od 1500 do 2900 zł,
- próg III w wysokości 300 zł, jeśli wysokość pożyczki mieściła się w przedziale od 3000 do 4900 zł,
- próg IV w wysokości 500 zł, jeśli wysokość pożyczki mieściła się w przedziale od 5000 do 20000 zł,

Zgodnie z warunkami umowy ww. pożyczki (§ 9.4 umowy) w wypadku wcześniejszej spłaty, pożyczkobiorcy przysługuje prawo pomniejszenia całkowitego kosztu pożyczki o te koszty, które dotyczą okresu, o który jest skracany czas obowiązywania umowy, nie dotyczy to jednak opłaty przygotowawczej, która nie ulega pomniejszeniu, bowiem zgodnie z treścią umowy jest to opłata należna z tytułu czynności związanych z udzieleniem pożyczki i zawarciem umowy.

Jak wyjaśnił powód, opłata przygotowawcza służyła do pokrycia kosztów m.in. weryfikacji tożsamości pożyczkobiorcy, badania jego zdolności kredytowej, czynności pośredników i sprzedawców czy czynności zmierzające do pozyskania pożyczkobiorcy (akcje marketingowe, reklamy itp.). Powód przedstawił również przykładowe zestawienia kosztów poniesionych w roku 2017 i wyliczony, uśredniony koszt podjętych działań weryfikacyjnych, przypadający na jedną umowę produktu (...). wynoszący 510 zł. Powód podkreślił, że koszt ten przewyższa najwyższą opłatę przygotowawczą, pobieraną w wypadku pożyczki w wysokości przekraczającej 5000 zł, przy czym średnia pożyczka w ww. produkcie mieściła się w przedziale 3000 – 4000 zł, a opłata przygotowawcza wynosiła wówczas 300 zł.

Zdaniem powoda art. 49 ustawy o kredycie konsumenckim wyróżnia koszty dotyczące okresu, o które skrócono czas obowiązywania umowy (koszty zależne od czasu obowiązywania umowy) oraz koszty, które nie dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy (koszty niezależne od czasu obowiązywania umowy). O ile koszty zależne od czasu obowiązywania umowy powinny zostać obniżone, w razie wcześniejszej spłaty, to koszty które nie dotyczą okresu skracanego nie podlegają tej regulacji. Powód poinformował, że od 8 grudnia 2017 r nie prowadzi działalności w zakresie udzielenia pożyczek, zarówno kredytów konsumenckich, jak i pożyczek dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą i nie zamierza wznowić tej działalności w najbliższej przyszłości (k. 254 akt adm.).

Ponadto, zgodnie z udzielonymi informacjami na dzień 27 sierpnia 2018 r. było w trakcie wykonywania 25 617 umów pożyczek, przy czym 1,7% to umowy, których okres obowiązywania nie upłynął natomiast 98,3% to umowy, które z powodu braku spłaty lub znacznych opóźnień w spłacie znajdują się na etapie windykacji (k. 274 akt adm.).

Pismem z dnia 29 maja 2019 r. powód skorygował, że w przypadku produktu (...) (...), na dzień udzielenia informacji, ok. 4000 umów jest w trakcie wykonywania, z tego 1683 umów jest regularnie spłacana, a wobec 2289 umów prowadzone są działania windykacyjne.

(...) wyraziła również wolę zobowiązania się do usunięcia skutków uprawdopodobnionych naruszeń oraz przedstawiła wstępną koncepcję tego zobowiązania, jednak ostatecznie, z uwagi na brak akceptacji przedstawionej koncepcji przez Prezesa UOKiK, pismem z dnia 21 listopada 2018 r. oświadczenie o zamiarze podjęcia zobowiązania w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zostało przez powoda wycofane (k. 281 akt adm.)

Pismem z dnia 17 maja 2019 r. Prezes UOKiK przedstawił powodowi szczegółowe uzasadnienie zarzutów umożliwiając powodowi przed wydaniem decyzji, ustosunkowanie się do ustaleń faktycznych i ich oceny prawnej.

W związku z przedstawionym szczegółowym uzasadnieniem zarzutów (...) pismem z dnia 4 czerwca 2019 r. ponownie przedstawiła stanowisko co do postawionych zarzutów.

W odniesieniu do pierwszego zarzutu powód wskazał, że opis stanu faktycznego dotyczy przede wszystkim uwzględnienia w całkowitej kwocie kredytu także skredytowanych kosztów prowizji tymczasem zarzut dotyczy powodowania nieuzasadnionego wzrostu zadłużenia pożyczkobiorców. Zdaniem (...) przedstawiony stan faktyczny sprawy nie zawiera oceny wysokości kosztów, w tym pozaodsetkowych, w kontekście nieprzekraczania dopuszczonego prawem limitu, określonego zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim, w brzmieniu obowiązującym w okresie od 11 marca 2016 r. do 22 lipca 2017 r.

Powód wyjaśnił również, że przedstawione w piśmie z 28 czerwca 2018 r. dane dotyczące produktu (...) zostały przedstawione jedynie informacyjnie. Natomiast w wypadku tego produktu koszty pożyczki również wchodziły w skład całkowitej kwoty pożyczki.

(...) wskazała również, że zawarcie Aneksu (Zgodnie z treścią Aneksu pożyczkobiorca wyrażał zgodę na sfinansowanie zapłaty kwoty prowizji z całkowitej kwoty pożyczki, a powód dokonywał stosownego potrącenia) w produktach .. (...), (...) i (...), nie miało charakteru obligatoryjnego. Produkty te były oferowane również w kanale dystrybucji pożyczek przez pośredników finansowych, którzy zwyczajowo oferują klientom produkty różnych pożyczkodawców. Klient dokonując wyboru oferty (...) przedstawionej przez pośrednika, nie miał obowiązku zawarcia Aneksu.

Zdaniem powoda przepisy ustawy o kredycie konsumenckim obowiązujące od 11 marca 2016 r. do 22 lipca 2017 r. nie zabraniały ustalania wysokości maksymalnych, pozaodsetkowych kosztów przy uwzględnieniu w kwocie kredytu również skredytowanych kosztów, skoro więc przepisy ustawowe nie wprowadziły takiego zakazu, działania powoda w tym zakresie nie mogą być kwalifikowane jako bezprawne.

(...) podkreśliła, że dopiero zmiana przepisów ustawy o kredycie konsumenckim obowiązująca od 22 lipca 2017 r. wprowadza ograniczenie co do wyłączenia skredytowanych kosztów z całkowitej kwoty kredytu.

(...) podniosła również, że wskazane w szczegółowym uzasadnieniu zarzutów orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Warszawie wydane w sprawie o sygn. VI ACa 560/16, a dotyczące działalności powoda, zapadło 15 lutego 2017 r., w tym czasie powód nie oferował już przedmiotowych produktów.

Także przywołany w szczegółowym uzasadnieniu zarzutów wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o sygn. C-366/14 nie rozstrzyga kwestii limitowania kosztów kredytu, ale dotyczy obowiązku informacyjnego i liczenia (...).

W swym stanowisku powód zakwestionował również możliwość kwalifikowania jego działań jako nieuczciwej praktyki rynkowej, bowiem aby dane działanie było tego rodzaju praktyką koniecznym jest wykazanie spełnienia zarówno przesłanki sprzeczności z dobrymi obyczajami, jak i zniekształcenia zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta w sposób istotny.

Jeżeli więc klienci (...)/pożyczkobiorcy byli informowani o fakcie zapłaty kosztów w wyniku ich potrącenia z kwoty kredytu do wypłaty to ta czynność nie mogła zniekształcić ich zachowania.

Powód nie zgodził się również z kwalifikacją postępowania jako sprawy o charakterze publicznym, dotyczącej ochrony interesów konsumentów, w tym dotychczasowych oraz przyszłych klientów kredytodawcy, bowiem z uwagi na zaniechanie działalności finansowej przez powoda żaden konsument nie zostanie w przyszłości jej klientem.

Odnosząc się do drugiego zarzutu powód podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko, iż opłata przygotowawcza stanowiła wynagrodzenie z tytułu czynności związanych z udzieleniem pożyczki, stąd koszt ten nie był rekalkulowany w wypadku wcześniejszej spłaty.

Jednocześnie, zdaniem powoda, wątpliwości interpretacyjne dotyczące art. 49 ust. 1 ukk wykluczają możliwość przypisania umyślności działania powoda, w zakresie ww. zarzutu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Podstawę do ustalenia przez Prezesa UOKiK, że powódka naruszała zbiorowe interesy konsumentów stanowił przepis art. 24 ust 1 i 2 uokik. W myśl powołanej regulacji zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przy czym przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji, a także naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji oraz proponowanie konsumentom nabycia usług finansowych, które nie odpowiadają potrzebom tych konsumentów, ustalonym z uwzględnieniem dostępnych przedsiębiorcy informacji w zakresie cech tych konsumentów lub proponowanie nabycia tych usług w sposób nieadekwatny do ich charakteru.

O bezprawności w rozumieniu powołanego przepisu można mówić, gdy zachowanie przedsiębiorcy – czyli jego działanie jak również zaniechanie – jest sprzeczne z powszechnie obowiązującym porządkiem prawnym, a więc zarówno z normami prawnymi, jak również z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami. Bezprawność jest przy tym obiektywnym czynnikiem, a więc niezależna jest od winy i jej stopnia, jak również bez znaczenia jest świadomość istnienia naruszeń. Bezprawność jest także niezależna od wystąpienia szkody.

Zasadniczo w świetle treści powołanego art. 24 uokik do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów dochodzi poprzez bezprawne działanie przedsiębiorcy godzące w interesy konsumentów, o ile to działanie wywołuje negatywne skutki w sferze praw i obowiązków konsumentów. Przy czym skutki te muszą dotyczyć szerszego kręgu konsumentów, czyli odnosić się do obecnych, przyszłych i potencjalnych konsumentów, a więc naruszać prawa nieograniczonej bliżej nieokreślonej liczby konsumentów. Interes prawny konsumentów rozumiany jest jako określone potrzeby konsumenta, które zostały uznane przez ustawodawcę za godne ochrony (tak SN w uzasadnieniu uchwały z 13 lipca 2006r III SZP 3/06, OSNP 2007, nr 1-2, poz.35).

Do naruszenia przez powoda zbiorowych interesów konsumentów doszło przy udzielaniu przez niego konsumentom pożyczek. Udzielanie pożyczek konsumentom zasadniczo uregulowane zostało w Ustawie o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. z późniejszymi zmianami (dalej jako ukk).

Ustawa ta przez umowę o kredyt konsumencki rozumie umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi. Za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności:

- 1) umowę pożyczki;
- 2) umowę kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego;
- 3) umowę o odroczeniu konsumentowi terminu spełnienia świadczenia pieniężnego, jeżeli konsument jest zobowiązany do poniesienia jakichkolwiek kosztów związanych z odroczeniem spełnienia świadczenia;
- 4) umowę o kredyt, w której kredytodawca zaciąga zobowiązanie wobec osoby trzeciej, a konsument zobowiązuje się do zwrotu kredytodawcy spełnionego świadczenia;
- 5) umowę o kredyt odnawialny (art. 3 ukk).

Ustawa przewiduje, w art. 30, że umowa o kredyt konsumencki, zasadniczo powinna określać poza danymi stron umowy:

- rodzaj kredytu;
- czas obowiązywania umowy;
- całkowitą kwotę kredytu;
- terminy i sposób wypłaty kredytu;
- stopę oprocentowania kredytu, warunki stosowania tej stopy, a także okresy, warunki i procedury zmiany stopy oprocentowania wraz z podaniem indeksu lub stopy referencyjnej, o ile ma zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu; jeżeli umowa o kredyt konsumencki przewiduje różne stopy oprocentowania, informacje te podaje się dla wszystkich stosowanych stóp procentowych w danym okresie obowiązywania umowy;
- rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta ustaloną w dniu zawarcia umowy o kredyt konsumencki wraz z podaniem wszystkich założeń przyjętych do jej obliczenia;
- zasady i terminy spłaty kredytu, w szczególności kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet należności kredytodawcy, w tym informację o prawie, o którym mowa w art. 37 ust. 1; jeżeli w ramach kredytu stosuje się różne stopy oprocentowania dla różnych należności kredytodawcy, należy także podać kolejność zaliczania rat kredytu konsumenckiego na poczet różnych należnych sald, dla których stosuje się różne stopy oprocentowania;
- zestawienie zawierające terminy i zasady płatności odsetek oraz wszelkich innych kosztów kredytu, w przypadku, gdy kredytodawca lub pośrednik kredytowy udziela karencji w spłacie kredytu;
- informację o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności o opłatach, w tym opłatach za prowadzenie jednego lub kilku rachunków, na których są zapisywane zarówno transakcje płatności, jak i wypłaty, łącznie z opłatami za korzystanie ze środków płatniczych zarówno dla transakcji płatności, jak i dla wypłat, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz warunki, na jakich koszty te mogą ulec zmianie;
- roczną stopę oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu;
- skutki braku płatności;
- informację o konieczności poniesienia opłat notarialnych, o ile wystąpią;
- sposób zabezpieczenia i ubezpieczenia spłaty kredytu, jeżeli umowa je przewiduje;
- termin, sposób i skutki odstąpienia konsumenta od umowy, obowiązek zwrotu przez konsumenta udostępnionego przez kredytodawcę kredytu oraz odsetek zgodnie z rozdziałem 5, a także kwotę odsetek należnych w stosunku dziennym;
- prawo konsumenta do spłaty kredytu przed terminem oraz procedurę spłaty kredytu przed terminem;
- informację o prawie kredytodawcy do otrzymania prowizji za spłatę kredytu przed terminem i o sposobie jej ustalania, o ile takie prawo zastrzeżono w umowie;
- informację o prawie, o którym mowa w art. 59 ust. 1;
- warunki rozwiązania umowy;

– informację o możliwości korzystania z pozasądowego rozstrzygnięcia sporów oraz zasadach dostępu do tej procedury, jeżeli takie prawo przysługuje konsumentowi;

– wskazanie organu nadzoru właściwego w sprawach ochrony konsumentów.

W myśl art. 49 ust. 1 ukk w przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie, całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą.

Zgodnie z definicją zawartą w art. 5 pkt 6 ukk całkowity koszt kredytu to wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności:

a) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz

b) koszty usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach

- z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta.

Odnosząc powyższe przepisy prawa do stanu faktycznego sprawy niniejszej należy ocenić czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne, czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego tj. zarówno z prawem jak i dobrymi obyczajami. Przy czym należy podkreślić, że o bezprawności działania decyduje, w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego, całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego.

Nie budzi w sprawie niniejszej wątpliwości, że powód jest przedsiębiorcą i że podejmuje działania w obrocie z konsumentami. Pozostaje więc do rozstrzygnięcia kwestia czy działania powoda opisane w stanie faktycznym naruszają zbiorowe interesy konsumentów, tj. czy są one sprzeczne z przepisami prawa lub naruszają dobre obyczaje, a także czy stanowią nieuczciwą praktykę rynkową, gdyż taki zarzut został postawiony powodowi w zaskarżonej decyzji w odniesieniu do praktyki opisanej w pkt I decyzji.

Generalny zakaz stosowania nieuczciwych praktyk rynkowych zawarty został w artykule 3 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007r o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, wdrażającej dyrektywę 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. (Dz. U. UE L nr 149, str. 22; dalej: Dyrektywa). Pojęcie nieuczciwych praktyk rynkowych zostało zdefiniowane w art. 4 ust. 1 powołanej ustawy stosownie do którego, praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców, wobec konsumentów, jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania, lub po jej zawarciu.

Definicja praktyki rynkowej, zawarta w art. 2 pkt 4 upnpr, określa ją jako działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy, sposób postępowania, oświadczenie lub informację handlową, w szczególności reklamę i marketing, bezpośrednio związane z promocją lub nabyciem produktu przez konsumenta. Wyjaśnienie pojęcia praktyki rynkowej stanowi w zasadzie dosłowne powielenie definicji zawartej w Dyrektywie (art. 2 pkt d Dyrektywy). Przy czym ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym przez produkt rozumie każdy towar lub usługę, w tym nieruchomości, prawa i obowiązki wynikające ze stosunków cywilnoprawnych (ar 2 pkt 3);

Przywołany przepis art. 4 ust. 1 upnpr definiuje nieuczciwą praktykę rynkową za pomocą klauzuli generalnej -- sprzeczności z dobrymi obyczajami. Klauzula generalna dobrych obyczajów stanowi zwrot niedookreślony, który należy odnosić do ocen i norm postępowania w obrocie gospodarczym, będących wyznacznikami uczciwości kupieckiej. Chodzi tu zatem o dobre obyczaje handlowe, które są lub powinny być respektowane w działalności gospodarczej. Obyczaje, które określają pewien standard zachowań przedsiębiorców, zdeterminowany koniecznością zapewnienia ochrony pozostałym uczestnikom obrotu – w tym wypadku konsumentom. Zgodnie z poglądami judykatury, dobrym obyczajem jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka, oparty na regule

postępowania zgodnego z zasadami etyki, moralności i aprobowanymi społecznie obyczajami. Do dobrych obyczajów zaliczyć należy, w szczególności, następujące wartości: uczciwość, szczerłość, lojalność, rzetelność i fachowość. Natomiast jako sprzeczne z dobrymi obyczajami należy rozumieć działania, które uniemożliwiają realizację tych wartości, w tym także działania prowadzące do dezinformacji lub wywołania u konsumenta błędnego mniemania, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron, czyli działania powszechnie uznawane za nieuczciwe, nierzetelne lub sprzeczne z akceptowanymi standardami postępowania. Przy czym wchodzi tu w grę nie tylko działania naruszające interesy ekonomiczne konsumenta, lecz również sytuacje, w których zostanie spowodowany u niego dyskomfort, próżny trud, wynikające z naruszenia prywatności, wygody, poczucia godności osobistej, nałożenia uciążliwych obowiązków, czy braku satysfakcji z zawarcia umowy określonej treści.

Dla zrozumienia, czym jest „praktyka sprzeczna z dobrymi obyczajami”, o jakiej stanowi przepis art. 4, warto odwołać się do definicji nieuczciwej praktyki handlowej (rynkowej) zawartej w art. 5 ust 2 Dyrektywy, który definiuje ją jako sprzeczną z wymogami staranności zawodowej i w sposób istotny zniekształcającą lub mogącą w sposób istotny zniekształcić zachowanie gospodarcze względem produktu przeciętnego konsumenta, do którego dociera bądź do którego jest skierowana, lub przeciętnego członka grupy konsumentów, jeżeli praktyka handlowa skierowana jest do określonej grupy konsumentów. Przy czym zdefiniowana w Dyrektywie "staranność zawodowa" oznacza standard dotyczący szczególnej wiedzy i staranności, których można w racjonalny sposób oczekiwać od przedsiębiorcy w jego relacjach z konsumentami, zgodnie z uczciwymi praktykami rynkowymi i/lub ogólną zasadą dobrej wiary w zakresie jego działalności.

Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym nie definiuje natomiast pojęcia „istotnego zniekształcenia zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta”. Posiłkując się art. 2 lit. e) Dyrektywy - wyjaśniającym pojęcie „istotnego zniekształcenia zachowania gospodarczego konsumentów” - należy przyjąć, że istotne zniekształcenie zachowania rynkowego przeciętnego konsumenta oznacza wykorzystywanie praktyki rynkowej w celu znacznego ograniczenia zdolności konsumenta do podjęcia świadomej decyzji i skłonienia go tym samym do podjęcia decyzji dotyczącej transakcji, której w innej sytuacji by nie podjął.

Należy także podkreślić, że ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym zakazuje zarówno faktycznego, jak i potencjalnego zniekształcenia zachowań rynkowych konsumentów. Bez znaczenia pozostaje przy tym kwestia motywacji, zamiaru, czy świadomości sprawcy. Nie jest konieczne, aby niedozwolone działanie było podjęte np. z zamiarem osiągnięcia zysku, wprowadzenia w błąd. Już samo zagrożenie interesu konsumentów stanowi bowiem przedmiot ochrony prawnej.

Działanie przedsiębiorcy musi być oceniane z perspektywy przeciętnego konsumenta, który w świetle ustawy o nieuczciwych praktykach rynkowych jest dostatecznie poinformowany, uważny i ostrożny, świadomie podejmuje decyzje na podstawie dostępnych informacji. Nie można jednak uznać, że posiada on wiedzę specjalistyczną, która jest kompletna i profesjonalna.

Odnosząc powyższe rozważania do okoliczności niniejszej sprawy Sąd Okręgowy podziela stanowisko Prezesa UOKiK, co do kwalifikacji prawnej praktyki, zarzuconej powodowi w pkt I zaskarżonej decyzji, jako naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Praktyka ta dotyczy powodowania nieuzasadnionego wzrostu zadłużenia pożyczkobiorców, którym oferowano pożyczki w ramach produktów (...) i (...) (...), poprzez określanie maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu ustalanych w ten sposób, że w całkowitej kwocie kredytu, oprócz udostępnionej i przekazanej konsumentowi do dyspozycji kwoty pożyczki, powód uwzględniał także kwotę skredytowanej prowizji.

Pozaodsetkowe koszty kredytu to wszystkie koszty, które konsument ponosi w związku z umową o kredyt konsumencki, z wyłączeniem odsetek. Pozaodsetkowe koszty kredytu nie mogą być wyższe w całym okresie kredytowania od całkowitej kwoty kredytu (art. 36a ust. 2 ukk). Powód mógł pobierać koszty w wyższej wysokości niż ustawowe maksimum tych kosztów z uwagi na dołączenie do każdej umowy formularza F-10 zawierającego wniosek

klienta o dokonanie potrącenia kwoty prowizji z wypłaconej całkowitej kwoty pożyczki oraz aneksu na mocy którego pożyczkobiorca wyrażał zgodę na sfinansowanie zapłaty kwoty prowizji z całkowitej kwoty pożyczki. W konsekwencji w odniesieniu do umów pożyczki w ramach produktów (...) i (...) (...) zawieranych przez powoda z konsumentami, rzeczywista suma kosztów jakie ponosił konsument była wyższa niż kwota pożyczki.

W ocenie Sądu nieuczciwa praktyka rynkowa określonej w art. 4 ust. 1 upnpr, której dopuścił się powód, narusza zbiorowe interesy konsumentów, gdyż narusza dobre obyczaje. Opracowany i stosowany przez powoda system udzielania pożyczek w ramach produktów (...) i (...) (...) prowadził do ustalania zawyżonych, pozaodsetkowych kosztów kredytu poprzez wyznaczanie maksymalnej ich wysokości w oparciu o wartości całkowitej kwoty kredytu, obejmującej nie tylko kwotę kredytu faktycznie wypłacanego klientowi, czyli kwotę pożyczki, którą zainteresowany był pożyczkobiorca, ale również kwotę całkowitych kosztów, obejmującą wartość prowizji, co w efekcie doprowadziło do zawyżenia zadłużenia konsumentów z tytułu zawartej umowy oraz mogło w sposób istotny zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta, który nieświadomie zawarł niekorzystną dla siebie umowę. Tymczasem powód powinien ustalać kwotę prowizji w oparciu o kwotę kredytu faktycznie wypłaconego, nie zaś w oparciu o kwotę kredytu obejmującego także skredytowane koszty, gdyż wyższa podstawa obliczenia kosztów ustalonych jako procent danej wartości prowadzi do uzyskania większego wyniku, co skutkuje większym obciążeniem konsumentów. Opisana wyżej praktyka, gdzie koszty kredytu przewyższają kwotę do wypłaty, nie może być uznana za zgodną z dobrymi obyczajami.

Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut powoda, iż procedura udzielania pożyczek i dokumenty prezentowane pożyczkobiorcom gwarantowały pełne zrozumienie przez konsumenta ile kredytu otrzymuje, jak dysponuje jego kwotą, jakie koszty ponosi i jak są one liczone oraz w jakiej wysokości raty będzie spłacał, a także możliwość decydowania przez pożyczkobiorcę o sfinansowaniu kosztów kredytu z całkowitej kwoty pożyczki. W ocenie Sądu należy zgodzić się z pozwanym, iż przedmiotowe aneksy do umowy były podpisywane przy każdej umowie pożyczki, co wskazuje na automatyzm i brak realnej decyzyjności konsumenta o sposobie finansowania kosztów pożyczki. Powoływanie się powoda na możliwość zrozumienia przez konsumentów treści podpisywanych dokumentów nie decyduje o uczciwych działaniach przedsiębiorcy. W rzeczywistości praktyka powoda doprowadziła do wzrostu ogólnego zadłużenia konsumenta w związku z zawartą umową pożyczki poprzez ustalenie kwoty prowizji w oparciu o kwotę kredytu obejmującego także skredytowane koszty.

Następna praktyka stosowana przez powoda w relacjach z konsumentami, opisana w pkt. II zaskarżonej decyzji także narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Powód, nakładając na pożyczkobiorcę opłaty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy w związku z wcześniejszą spłatą pożyczki, dopuścił się naruszenia art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim.

Z treści tego przepisu jasno wynika, że w sytuacji przedterminowego spłacenia kredytu, całkowity koszt kredytu powinien zostać obniżony o koszty dotyczące okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, nawet jeśli pożyczkobiorca poniósł opłaty jeszcze przed uregulowaniem kredytu. W tej kwestii Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zgodnie z którym „prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta” (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 11 września 2019 r., sygn. akt C-383/18, Legalis nr 2253206; podobne stanowisko zawarte zostało w wyroku Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2019r w sprawie III CZP 45/19).

W świetle regulacji zawartej w przepisie art. 49 ust 1 ukk, (...) sp. z o.o. nie może ograniczać obniżania kosztów kredytu w razie jego spłaty przed terminem, jedynie do kosztów związanych z okresem obowiązywania umowy. Tymczasem wykorzystywane przez powoda wzorce umów obciążały pożyczkobiorcę także w sytuacji przedterminowej spłaty pożyczki pełną wysokością opłaty przygotowawczej. Bezsprzeczny jest fakt, że opłata przygotowawcza jest elementem całkowitego kosztu kredytu. Opłata przygotowawcza to jednorazowa opłata należna z tytułu czynności związanych z udzieleniem pożyczki, wymagalna w chwili zawarcia umowy i pobierana poprzez jej potrącenie z kwoty pożyczki.

Zdaniem Sądu obniżenie kosztów kredytu, o jakim mowa w art. 49 ust 1 ukk, dotyczy wszystkich możliwych kosztów kredytu, tj. zarówno tych już poniesionych przez kredytobiorcę, jak i tych, które miały być poniesione w trakcie dalszego trwania kredytu, czyli tych, które miały być uiszczane po terminie wcześniejszej spłaty. Obniżenie kosztów, w razie wcześniejszej spłaty kredytu, dotyczy więc wszystkich kosztów, niezależnie od tego kiedy zostały poniesione. A zatem koszty poniesione przy zawarciu umowy w całości także podlegają stosownej redukcji. Jednoznacznie wskazuje na to wprost ostatni fragment przepisu art. 49 ust 1 upp, w myśl którego kredyt ulega obniżeniu o te koszty „choćby konsument poniósł je przed tą spłatą”. Obniżenie kosztów w razie wcześniejszej spłaty kredytu jest też niezależne od charakteru tych kosztów, skoro przepis stanowi o obniżeniu „całkowitego kosztu kredytu”. Obejmuje zatem także te koszty, których wysokość nie jest zależna od okresu obowiązywania umowy (tak też TSUE w wyroku z 11.09.2019r).

Obniżenie całkowitego kosztu kredytu w razie wcześniejszej spłaty musi być proporcjonalne do czasu, o jaki skrócono wykonywanie umowy.

Wobec powyższego praktyka powoda, polegająca na nieobniżaniu całkowitych kosztów kredytów konsumenckich w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie kredytu konsumenckiego dotyczącego produktu (...) o koszty opłaty przygotowawczej, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, jako sprzeczna z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa, stanowi naruszenie zbiorowych interesów konsumentów. Niewątpliwie praktyka powoda godzi w interesy konsumentów, którzy mimo wcześniejszej spłaty kredytu nie odzyskiwali stosownej części kosztu kredytu, należnej im w świetle treści art. 49 ust 1 i 2 ukk.

Nie można zgodzić się z powodem, że opłata przygotowawcza nie podlega obniżeniu, a wyrok TSUE z 11 września 2019 r. wiąże jedynie sąd, który zwrócił się z pytaniem prejudycjalnym oraz sądy krajowe orzekające następnie w tej sprawie. W ocenie Sądu treść przepisu krajowego art. 49 ust 1 ukk jest jednoznaczna i wskazuje, iż obniżenie dotyczy „całkowitego kosztu kredytu” oraz kosztów, które konsument „poniósł przed wcześniejszą spłatą”. Wyrok TSUE potwierdził tę wykładnię prawa Unii, tj. Dyrektywy 2008/48/WE z 23 kwietnia 2008 r w sprawie umów o kredyt konsumencki, na jaką już wcześniej wskazywały krajowe organy (stanowisko KNF i UOKiK w sprawie wykładni art. 49 ukk). Zatem powód musiał mieć świadomość, że jego praktyka jest sprzeczna z treścią tego przepisu. Jeśli więc, mimo takiej interpretacji, inaczej postępował względem kredytobiorców, którzy dokonali wcześniejszej spłaty kredytu, to musiał się liczyć z potencjalnymi konsekwencjami za naruszenia praw konsumentów. Nic bowiem nie wskazuje na to, że powód miał podstawy do przyjęcia innej wykładni przepisu art. 49 ust 1 ukk, niż ta wynikająca wprost z treści art. 49 ust 1 ukk.

Reasumując Prezes Urzędu prawidłowo przyjął, że powód dopuścił się praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów określonych w pkt I i II zaskarżonej decyzji. W konsekwencji działając na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik był uprawniony do nałożenia w pkt IV decyzji kary pieniężnej za stosowanie niedozwolonej praktyki opisanej w pkt I decyzji.

Wymierzając sankcję finansową pozwany uwzględnił wszystkie przesłanki z art. 111 uokik służące jej miarkowaniu. W przypadku deliktu administracyjnego z art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik. Zalicza się do nich w szczególności okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także: okres, stopień oraz skutki rynkowe naruszenia przepisów ustawy, przy czym stopień naruszenia Prezes Urzędu ocenia biorąc pod uwagę okoliczności dotyczące natury naruszenia i działalności przedsiębiorcy, która stanowiła przedmiot naruszenia (art.111 ust. 1 pkt 1). Ustalając wysokość kary pieniężnej pozwany uwzględnił również okoliczności łagodzące oraz obciążające, które wystąpiły w sprawie (arty.111 ust. 2).

W zarzutach odwołania powód kwestionował jako okoliczności obciążające długotrwałość stosowania zakazanej praktyki oraz umyślność działania. W ocenie Sądu zarzuty te nie mogły być uwzględnione. Nawet dziesięciomiesięczny okres trwania praktyki należy uznać za jej długotrwałe stosowanie. Nie ulega też wątpliwości, że określanie całkowitej kwoty kredytu z uwzględnieniem kwoty skredytowanej prowizji przynosiło powodowi dodatkowe korzyści finansowe kosztem kredytobiorców. Jak wiadomo celem działania spółek prawa handlowego jest dążenie do uzyskania zysku. Niezgodnie z prawem postępowanie powoda powiększało jego przychody i nie może być uznane za przypadkowe i nieumyślne. W świetle powyższego wymierzona kara nie mogła być dalej miarkowana przez Sąd.

Jak wynika z treści art. 26 uokik Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24. W decyzji, o której mowa w ust. 1, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu, w szczególności zobowiązać przedsiębiorcę do złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia o treści i w formie określonej w decyzji. W decyzji, o której mowa w ust. 1, Prezes Urzędu może nakazać publikację decyzji w całości lub w części, z zaznaczeniem, czy decyzja ta jest prawomocna, w określonej w niej formie, na koszt przedsiębiorcy. Środki, o których mowa w ust. 2, powinny być proporcjonalne do wagi i rodzaju naruszenia oraz konieczne do usunięcia jego skutków.

Podobnie z treści art. 27 ust. 4 uokik (w odniesieniu do decyzji stwierdzającej zaniechanie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów) wynika uprawnienie Prezesa UOKiK do określenia w niej środków usunięcia trwających skutków tego rodzaju praktyki.

W świetle treści przedstawionych unormowań nie budzi zastrzeżeń zasadność zastosowania przez pozwanego wskazanych w punkcie VI. ppkt 1) i 2) decyzji środków usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, w związku z praktykami stwierdzonymi w punktach I i II sentencji decyzji w postaci złożenia jednokrotnego oświadczenia o nakazanej treści, jak również przekazania każdemu konsumentowi, który w okresie od dnia 16 maja 2016 roku do dnia uprawomocnienia się decyzji przed terminem spłacił pożyczkę, informacji jak w punkcie VI ppkt 2) decyzji. Środki te posłużą usunięciu skutków spowodowanych wcześniej dokonanymi naruszeniami. Istotne jest bowiem, aby skierować do konsumentów jasny komunikat, który umożliwi im zapoznanie się z przedmiotową decyzją Prezesa UOKiK – po jej uprawomocnieniu. Spowodują one również, że konsumenci, wobec których stosowane były praktyki zostaną skutecznie poinformowani, że mogą wystąpić z reklamacjami, co posłuży prawidłowemu wykonaniu ich umów. Z tego też względu uzasadnione było zobowiązanie do przekazania informacji za pośrednictwem przedstawicieli powoda lub listem poleconym.

Natomiast zasadnie powód zakwestionował zastosowanie środka, o którym mowa w treści punktu VI. ppkt 3) zaskarżonej decyzji, tj. dokonania przez powoda zwrotu – w ramach przysporzenia konsumenckiego – części opłaty przygotowawczej, proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy pożyczki w związku z jej wcześniejszą spłatą, konsumentom, którzy w okresie od dnia 16 maja 2016 r. do dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji spłacili pożyczkę w terminie wcześniejszym niż przewidziany w umowie i złożą reklamację oraz określenia ww. zwrotu w terminie 30 dni od złożenia reklamacji na numer rachunku bankowego wskazany w reklamacji.

Zasadniczo rację ma pozwany, że katalog środków usunięcia trwających skutków naruszenia wskazany w art. 26 ust. 2 uokik jest przykładowy. Wymaga jednak podkreślenia, że, jak przyjął ustawodawca, w treści art. 26 ust. 4 uokik środki, o których mowa w ust. 2, powinny być proporcjonalne do wagi i rodzaju naruszenia oraz konieczne do usunięcia jego skutków. Nie oznacza to jednak, że Prezes UOKiK jest uprawniony do zastosowania każdego proporcjonalnego środka jaki uznaniowo przyjmie za stosowny, a w szczególności takiego, do którego użycia nie ma umocowania w systemie prawa. Właśnie z tego powodu nie sposób uznać za dopuszczalny środek użyty przez Prezesa Urzędu w punkcie VI. ppkt 3) decyzji. Stanowi on w istocie rzeczy rozstrzygnięcie Prezesa UOKiK zasadzające określone świadczenia w postaci nakazu zapłaty przez powoda ściśle określonych sum pieniężnych na rzecz jego kontrahentów. Tego rodzaju nakaz jest charakterystyczny dla rozstrzygnięcia sprawy cywilnej. Tymczasem kredytobiorcy nie byli stronami ani w postępowaniu administracyjnym zakończonym wydaniem zaskarżonej decyzji ani też w procesie przed Sądem OKiK. W żaden sposób nie mogli zatem wpłynąć na wysokość świadczenia, będącego przedmiotem zwrotu. Nie sposób udzielić im było jakichkolwiek uprawnień procesowych przysługujących stronie występującej w procesie cywilnym z roszczeniem o zapłatę. Podobnie rzecz ma się z powodowym kredytodawcą, który również nie mógł skorzystać z gwarancji procesowych. Przyznanie sobie przez Prezesa Urzędu prawa do skutecznienia przeniesień majątkowych między podmiotami prawnymi prawa prywatnego należy uznać za niedopuszczalne wkraczanie na grunt wymierzania sprawiedliwości. Kompetencja w tym zakresie wynikająca z art. 10, art. 174 i art. 175 Konstytucji RP służy wyłącznie sądom i trybunałom, w żadnym zaś razie władzy wykonawczej, której reprezentantem jest Prezes UOKiK.

W analizowanej kwestii Sąd uznał za własne stanowisko analizujące całość problemu zaprezentowane przez prof. Konrada Kohutka w artykule „Rekompensata publiczna jako środek usunięcia skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów wątpliwości systemowo-kompetencyjne” opublikowanym w Studiach Prawniczych. Rozprawach i Materiałach 2019, nr 1(24), w którym wskazanych zostało sześć powodów stojących na przeszkodzie posługiwaniu się przez Prezesa UOKiK rekompensatą publiczną jako środkiem do usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W podsumowaniu artykułu autor stwierdził, że:

„Po pierwsze, stosowanie środka w postaci rekompensaty publicznej wykracza poza granice uznania administracyjnego w jakie wyposaża Prezesa UOKiK norma kompetencyjna z art. 26 ust. 2 u.o.k.k. Dzieje się tak przede wszystkim z uwagi na kolizję tego środka z zasadą proporcjonalności, w tym zwłaszcza z wynikającym z tej zasady wymogiem, aby skutki zastosowania danego środka pozostawały w odpowiedniej proporcji do ciężarów (konsekwencji), jakie stąd wynikają dla jednostki (tu przedsiębiorcy); tego rodzaju konsekwencją jest istotne ograniczenie po stronie przedsiębiorcy konstytucyjnie gwarantowanego prawa do sądu. Ponadto powołany przepis – jako norma kompetencyjna – podlega wykładni zawężającej, co również przemawia za negowaniem dopuszczalności kreowania go jako podstawy prawnej dla stosowania środków rodzących daleko idące konsekwencje dla jednostek (tu: przedsiębiorców), tj. ingerujących w ich prawa i wolności.

Po drugie, rekompensata publiczna – zarówno w ujęciu podmiotowym, jak i funkcjonalnym – wyraźnie odróżnia się od normatywnie określonych (zob. zwłaszcza art. 26 ust. 2 i 3 u.o.k.k.) środków usunięcia skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Również i z tego powodu zasadnym staje się traktowanie jej jako środka wykraczającego poza zakres kompetencji (uznania) Prezesa UOKiK, jakie przyznaje mu art. 26 ust. 2 u.o.k.k.

Po trzecie, rekompensata publiczna rodzi wątpliwości w kontekście spójności takiego środka z samą konstrukcją (definicją) zbiorowego interesu konsumentów. Przedsiębiorca, wykonując wynikający z rekompensaty obowiązek zapłaty określonej kwoty na rzecz (zazwyczaj) każdego ze swych klientów/konsumentów, zostaje obciążony kwotą stanowiącą sumę wszystkich wypłaconych na rzecz poszczególnych konsumentów środków pieniężnych. Rekompensata publiczna w istocie stanowi więc formę usunięcia „zsumowanych”, indywidualnych skutków (finansowych) naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Pozostaje to w kolizji z pojęciem (istotą) praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, co do której ustawodawca wyraźnie uznał, iż nie może jej stanowić suma interesów indywidualnych (art. 24 ust. 3 u.o.k.k.).

Po czwarte, rekompensata jest środkiem stanowiącym sprawę cywilną; jej wykonanie w założeniu prowadzić ma do zwrotu nienależnego świadczenia (zob. art. 410 i n. k.c.) pomiędzy dwoma podmiotami prywatnymi (przedsiębiorcą a konsumentem), zatem między równorzędnymi (przynajmniej w wymiarze prawno-sądowym) podmiotami. W swej istocie rekompensata stanowi należność cywilnoprawną. Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 2 §1 k.p.c. do rozpoznawania spraw cywilnych powołane są sądy powszechne (a zatem nie organ administracji, jakim jest Prezes UOKiK).

Po piąte, konsekwencją stosowania przez Prezesa UOKiK rekompensaty publicznej jest ograniczenie prawa do sądu, jakie gwarantuje art. 45

ust. 1 Konstytucji RP. Zachodzą wątpliwości co do gwarancji bezstronności w zakresie stosowania przez Prezesa UOKiK tego środka. Ponadto skutkiem zastosowania jest analogiczne potraktowanie każdego z konsumentów (klientów przedsiębiorcy), a ściślej – ich sytuacji prawno-faktycznej; w odniesieniu do wystarczająco dużej grupy (kategorii) klientów przedsiębiorcy (konsumentów) mogą występować określone różnice tak co do prawa (relacji umownych), jak i co do faktów. Wreszcie również i skutki praktyk przedsię-

biorcy, jakie kwestionuje Prezes UOKiK (w szczególności w wymiarze prawnym), mogą być odmienne w stosunku do poszczególnych konsumentów (podważając tym samym zasadność/adekwatność stosowania wobec każdego z nich analogicznego środka „zaradczego” w postaci rekompensaty publicznej). Wskazane indywidualne okoliczności sprawy nie są badane przez Prezesa UOKiK stosującego rekompensatę publiczną (a podlegałyby takiemu zbadaniu – w kontekście stosownych przepisów kodeksu cywilnego – przez sąd); okoliczności te (relacje) nie stanowią także przedmiotu rozpatrywania przez SOKiK (w ramach odwołania od decyzji Prezesa UOKiK, w której zastosował on rekompensatę publiczną).

Po szóste wreszcie, stosowanie przez Prezesa UOKiK rekompensaty publicznej jako instrumentu *stricte* władczego pozostaje w kolizji z rozwiązaniami przyjętymi w prawie unijnym. W treści przepisów rozporządzenia (...) – w tym zwłaszcza w katalogu kompetencji organów krajowych w zakresie „egzekwowania prawa” (ochrony zbiorowych interesów konsumentów) – środek ów nie został wskazany. Ponadto z przepisów tego rozporządzenia należy dedukować, iż prawodawca unijny dopuszcza stosowanie przez krajowe organy środków kompensacyjnych (odszkodowawczych) na rzecz konsumentów jedynie w przypadku gdy środek taki zostanie zaproponowany przez samego przedsiębiorcę jako „dodatkowe zobowiązanie w zakresie środków zaradczych” (*additional remedial commitment*). W kontekście unijnych uwarunkowań prawnych Prezes UOKiK mógłby więc korzystać z rekompensaty publicznej co najwyżej w ramach tzw. decyzji zobowiązaniowych (wydawanych w trybie art. 28 u.o.k.k.), a nie jako instrument *stricte* władczy (nakazowy), czyli – w wymiarze formalnym – jako element decyzji stwierdzającej naruszenie (wydawanej na mocy art. 26 u.o.k.k.)”

Z powyższych względów nie sposób było zakwalifikować nakazanego przez Prezesa UOKiK obowiązku dokonania rekompensaty publicznej, a tym samym zapłaty przez powodowego przedsiębiorcę zryczałtowanych sum pieniężnych na rzecz konsumentów, jako środka usunięcia trwających skutków naruszenia, o którym mowa w art. 26 ust. 2 uokik.

W tym stanie rzeczy Sąd działając na podstawie art. 479^{31a} § 3 k.p.c., uchylił zaskarżoną decyzję w jej pkt III.3 oraz w oparciu o art. 479^{31a} § 1 k.p.c. oddalił odwołanie w pozostałej części jako niezasadne. Sąd nie stwierdził, aby w części uchylonej decyzja została wydana bez podstawy prawnej. W odniesieniu do tego zagadnienia należy zgodzić ze zdaniem prof. K. K. przedstawionym w cytowanym wyżej opracowaniu, w świetle którego „art. 26 ust. 2 u.o.k.k. zawiera normę kompetencyjną, przyznającą Prezesowi UOKiK uprawnienie zarówno do zadecydowania, czy w danej sprawie zastosuje określony środek – w tym rekompensatę (każdy środek stosowany na gruncie tego przepisu ma bowiem charakter fakultatywny jak też, jaki to będzie środek. W związku z tym trudno twierdzić, iż, stosując rekompensatę publiczną, Prezes UOKiK działa bez (tym bardziej bez jakiegokolwiek) podstawy prawnej - co w sposób oczywisty oznaczałoby naruszenie zasady praworządności ustanowionej w art. 7 Konstytucji RP.”

O kosztach procesu, Sąd orzekł stosownie do wyniku sporu na podstawie art. 100 zdanie drugie k.p.c. oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Koszty procesu po stronie pozwanego ograniczyły się do wynagrodzenia dla zawodowego pełnomocnika z tytułu zastępstwa procesowego.

Sędzia SO Andrzej Turliński